

Дружченко Т.П.

Национальный университет государственной налоговой службы Украины

ИНТЕГРИРОВАННОЕ ОБУЧЕНИЕ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ КАК СРЕДСТВО ОПТИМИЗАЦИИ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ БУДУЩИХ ЮРИСТОВ

Аннотация

Статья посвящена проблеме оптимизации профессионального образования будущих юристов средствами интегрированного обучения иностранному языку. Высветлена специфика преподавания интегрированного курса «Английский язык, Право, Лингвострановедение». Определены методологические принципы обучения англоязычной профессионально ориентированной лексики на основе этого курса. Проанализированы дидактические предпосылки разработки вышеупомянутого курса, раскрыты его структура и цели. Доказано, что метод интегрированного обучения является необходимым инструментом формирования межкультурной коммуникативной компетентности будущих специалистов.

Ключевые слова: оптимизация, профессиональное образование, английский язык, право, лингвострановедение, профессионально ориентированная лексика, межкультурная коммуникативная компетентность, будущие юристы.

Druzhchenko T.P.

National State Tax Service University of Ukraine

INTEGRATED TEACHING FOREIGN LANGUAGES AS THE MEANS OF OPTIMIZING FUTURE LAWYERS' PROFESSIONAL EDUCATION

Summary

The article is devoted to the problem of optimization of future lawyers' education by the means of integrated teaching foreign languages. The paper highlights the specifics of teaching the integrated course «English, Law, Linguistic and Regional Ethnography». Methodological principles of teaching professionally oriented vocabulary on the basis of the course are determined. Didactic preconditions for developing the course mentioned above are analyzed. Both structure and objectives of the course are defined. The research proves that the method of integrated teaching is a necessary instrument to be used in the process of forming intercultural communicative competence of future specialists.

Keywords: optimization, professional education, the English language, law, linguistic and regional ethnography, professionally oriented vocabulary, intercultural communicative competence, future lawyers.

УДК 378.134:78.071

СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНА МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ

Зарицька А.А.

Луцький педагогічний коледж

У статті теоретично проаналізовано поняття «модель», «моделювання», «педагогічна модель». Спроектована структурно-функціональна модель формування готовності майбутніх учителів музики до професійної самореалізації на акмеологічних засадах. Визначені структурні і функціональні компоненти моделі на основі системного підходу. Основними складниками моделі є: мета, принципи, організаційно-педагогічні умови, зміст підготовки та її організаційні форми. Виділені етапи модельованого процесу відображають поступове вдосконалення готовності майбутнього вчителя музики до професійної самореалізації.

Ключові слова: модель, педагогічне моделювання, структурно-функціональна модель, професійна самореалізація, акмеологічно-орієнтоване навчання.

Постановка проблеми. Формування готовності майбутніх учителів музики до професійної самореалізації – це складний і водночас керований процес. Тому проектування структурно-функціональної моделі, як вихідної позиції формування готовності майбутніх учителів музики до професійної самореалізації дало змогу спрогнозувати майбутній результат і спланувати хід діяльності у досягненні поставленої мети. Модель наочно уможливила усталеність структури створеного об'єкта, сприяла адекватності оцінювання результатів усіх видів діяльності, що

базуються на визначених компонентах, принципах, умовах, формах і методах їх формування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження проблеми професійного становлення майбутніх учителів музики знайшли своє відображення у працях вітчизняних учених: А. Болгарського, М. Букач, О. Олексюк, Г. Падалки, О. Ростовського, О. Рудницької О. Щолокової та ін. Сучасні науковці (В. Антонов, В. Бутенко, В. Вакуленко, В. Гура) розглядають різні аспекти моделювання діяльності майбутнього педагога з врахуванням індивідуаль-

них та психологічних якостей. У працях Н. Кузьміної, І. Зязюна, С. Гончаренка Г. Сагач систематизуються вимоги до сучасної дидактичної моделі.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Найбільш вагомим наслідком інтенсивних змін, яких зазнають сутність і зміст вищої музично-педагогічної освіти, є їх орієнтація на формування моделей, методів навчання, шляхів практичної реалізації та акмеологізації усього навчально-виховного процесу. Динамічний характер сучасної епохи зумовлює необхідність переходу від системи «навчання на все життя» до системи «навчання протягом усього життя», тобто посилює значення самовиховання, самонавчання, самовдосконалення особистості, формування відповідних умінь і внутрішньої потреби, готовності до можливих змін у сфері діяльності з метою забезпечення високої соціально-професійної мобільності фахівців. Успішне розв'язання цих складних завдань можливе лише на засадах особистісно-орієнтованого підходу до кожного студента з урахуванням його індивідуальних інтелектуальних, фізичних, психічних якостей і особливостей.

Мета статті: теоретично обґрунтувати та спроектувати структурно-функціональну модель формування готовності майбутніх учителів музики до професійної самореалізації на акмеологічних засадах.

Виклад основного матеріалу. Моделювання – це науковий метод дослідження різноманітних об'єктів, процесів шляхом побудови їх моделей, які зберігають основні виділені особливості об'єкта дослідження та здатні в певних відношеннях замінювати об'єкт, що вивчається, і давати про нього нові відомості [3, с. 118].

Зауважимо, що слід розмежовувати поняття моделювання та моделі. Модель (by modulus – мірило, зразок) – матеріальне або формальне зображення, об'єкт або система об'єктів, що імітують суттєві якості оригіналу і стають джерелами інформації про нього. Згідно тлумачного словника «модель» включає аспекти, які характеризуються як: 1) зразок, що відтворює, імітує будову і дію якого-небудь об'єкта та використовується для одержання нових знань про об'єкт; 2) умовний чи умовний (зображення, опис, схема і т.п.) образ якого-небудь об'єкта, процесу або явища, що використовується як його «представник»; 3) система матеріальних залежностей або програма, що відображає суттєві властивості об'єкта, процесу чи явища, які вивчаються [4, с. 72].

Ми виходимо з того, що модель – це аналог (схема, структура, знакова система) певного фрагмента природної або соціальної реальності, породження людської культури, концептуально-теоретичного утворення – оригіналу моделі. Цей аналог служить для зберігання і розширення знання про оригінал, його конструювання, перетворення або управління ним [2, с. 112].

Основними принципами моделювання за В. Загвязинським є: наочність моделі (конструктивна, образотворча, знакова, символічна), визначеність (чітке виділення певних сторін вивчення), об'єктивність (тобто незалежність проведення досліджень від особистих переконань дослідника) [3, с. 115].

Залежно від мети застосування функціональне призначення моделі виражається в: описовості як орієнтирі добору методів і прийомів навчання, виховання, управління, дієвості (уможливлення використання моделі у навчанні чи управлінні) і прогностичності (остаточній перевірці життєвості й доцільності моделі) [6].

Педагогічна модель – це знакова система, за допомогою якої відтворюється цілісний дидактичний процес на основі збереження його структури та

функціонування структурних компонентів на усіх етапах дослідження. Вагомою перевагою методу моделювання є відтворення як статички дидактичного процесу, так і його динаміки, як прогнозування майбутнього позитивного результату, так і мобільності реагування у підкоренні професійних і особистісних акме. Відтак, необхідність використання методу дидактичного моделювання є науково обґрунтованою та очевидною. Слід відмітити, що дидактичне моделювання розглядається нами як «система дій, яка забезпечує адекватне засвоєння (розуміння) модельованих властивостей, зв'язків і відношень доступних для пізнання перетворюваного об'єкта (природного чи соціокультурного)» [7, с. 67].

Таким чином об'єктами дидактичного моделювання виступають природні та штучні системи, а суб'єктом – сама людська свідомість. Модель дидактичного процесу – це еталонне уявлення про навчання та його конструювання.

Аналіз наукової літератури дозволяє зробити висновок, що термін «педагогічне моделювання» часто супроводжується поняттям «проекткування», яке передбачає створення моделей запланованих (майбутніх) процесів і явищ, а також поширюється і на минулий досвід з метою більш глибокого його осмислення. Компонентами проектної діяльності виступають конкретні прогностичні моделі або модулі (вузли, що поєднують сукупність елементів, наприклад, освітньої системи).

На думку С. Гончаренка, зіставлення термінів «моделювання» і «проекткування» до їх взаємного смислового «вкладення», засвідчує, що проект як система є підсистемою моделі, і навпаки, саме проектування може складатися з більш дрібних моделей. Водночас, проектування передбачає створення окремих моделей, а моделювання, своєю чергою, виражається сукупністю елементів, у тому числі включає теорію проектування [3, с. 55-60].

Для нашого дослідження важливим є те, що модель у багатьох випадках поряд з пізнавальною метою, зумовлює й формувальну мету, тому модель є не тільки інструментом пізнання, а й образом стану об'єкта, який моделюється, несе в собі структуру того, чого ще немає в об'єктивній реальності» [1, с. 58].

У побудові структури готовності майбутніх учителів музики до професійної самореалізації ми спираємося на модель акмеологічно-орієнтованого навчання, запропоновану Н. Кузьміною, як найбільш прийнятну, на нашу думку, для навчання студентів музично-педагогічних спеціальностей, у якій відображено механізми переходу від навчальної до професійної діяльності за допомогою усієї системи форм, методів і засобів навчання предметного й соціального змісту. «Акмеологічна модель – це система об'єктів і знаків, що відтворює суттєві властивості об'єкта-оригіналу – ідеального образу професіонала або еталона особистісно-професійного розвитку» [5, с. 131].

На цій підставі представлена структурно-функціональна модель формування готовності майбутніх учителів музики до професійної самореалізації на акмеологічних засадах (рис. 1).

Представлена модель розглядається нами як комплекс взаємопов'язаних елементів педагогічного процесу, де інтегруються її основні складники: мета, принципи, організаційно-педагогічні умови, зміст підготовки та її організаційні форми.

Дієвими механізмами формування готовності майбутніх учителів музики до професійної самореалізації є: акмеологічна спрямованість навчального процесу; програмованість передачі та засвоєння досвіду музично-педагогічної діяльності; інноваційно-випереджувальне навчання; забез-

печення суб'єктної позиції майбутнього учителя музики у процесі засвоєння змістових компонентів змісту музично-педагогічної освіти.

Принцип акмеологічної спрямованості відображає стратегічні цілі музично-педагогічної підготовки, а саме: засвоєння професійно-педагогічних знань і формування конкретних музично-педагогічних умінь у поєднанні зі становленням духовно розвиненої особистості вчителя музики з відповідним рівнем готовності до професійної самореалізації. Принцип програмованості процесу передачі та засвоєння досвіду музично-педагогічної діяльності передбачає організацію навчально-професійної діяльності студентів, що заснована на поетапному опануванні способами розв'язання поступово ускладнених та розширених музично-педагогічних завдань. Принцип інноваційно-випереджувального навчання обумовлює стимулювання позитивної динаміки навчання та професійного розвитку.

Принцип забезпечення суб'єктної позиції майбутнього вчителя музики передбачає розробку та

втіленням технології формування готовності до професійної самореалізації на основі розв'язання системи музично-творчих та проблемно-педагогічних завдань, формування умінь проектування та продуктивного втілення індивідуальних маршрутів музично-педагогічної діяльності.

Головними акмециниками, які визначають результативність розвивального впливу на суб'єкти навчально-професійної діяльності, забезпечуючи формування готовності до професійної самореалізації є: особистісний акмепотенціал майбутнього педагога; акмепотенціал змісту професійної підготовки та середовища ВНЗ; акмепотенціал музичного мистецтва.

Русійною силою активізації особистісно-творчого потенціалу як акмециника професійної самореалізації майбутнього вчителя музики є синергія самопроцесів та понять, що характеризують свідомість суб'єкта діяльності, зокрема: самоактуалізація, самоефективність, самоудосконалення та продуктивна компетентність.

Урахування акмепотенціалу змісту професійної підготовки та акмепотенціалу музичного мистецтва у процесі підготовки майбутнього учителя музики до професійної самореалізації уможливується активізацією таких механізмів, як акмепрофесійна спрямованість майбутнього педагога та досвід творчої музично-педагогічної діяльності.

У руслі системного підходу зазначимо, що компоненти готовності до професійної самореалізації (емоційно-ціннісний, когнітивно-діяльнісний та рефлексивно-регулятивний взаємопов'язані між собою і тільки у своїй взаємозумовленості і взаємодії можуть забезпечувати її цілісність. Зокрема, емоційно-ціннісний компонент складається із системи ціннісних орієнтацій (професійних та особистісних), мотиваційних установок та емоційних реакцій особистості, що покликані стимулювати професійну самореалізацію майбутнього учителя музики. Когнітивно-діяльнісний компонент виражається системою музично-педагогічних знань, умінь та навичок, мірою професійної компетентності майбутнього вчителя музики, що забезпечує реалізацію його потенціалу у таких акмеформах, як: продуктивна діяльність, майстерність, творчість. Рефлексивно-регулятивний компонент готовності до професійної самореалізації інтегрується у рефлексивній компетентності учителя музики, емпатійній спрямованості його особистості та потребі творчо-професійного самовдосконалення.

У розробці структурно-функціональної моделі зазна-

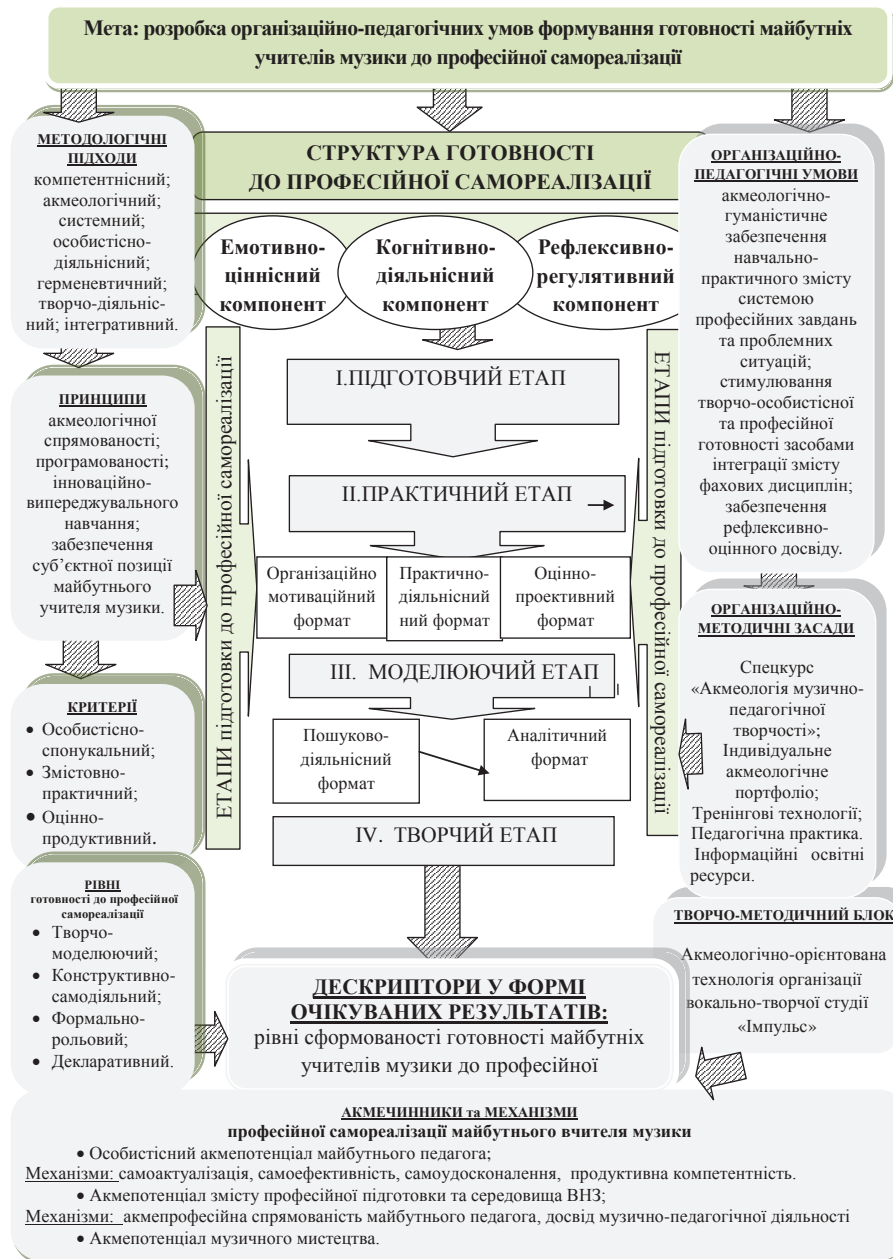

Рис. 1. Структурно-функціональна модель формування готовності майбутніх учителів музики до професійної самореалізації

чається, що професійна самореалізація як системне явище володіє внутрішньою динамікою, характеризується кількісно-якісними змінами в контексті загального процесу особистісно-професійного розвитку студента як суб'єкта музично-педагогічної діяльності. У цьому контексті визначені організаційно-педагогічні умови, що забезпечують позитивну динаміку формування готовності до професійної самореалізації. До таких умов належать: 1) акме-гуманістичне забезпечення навчально-практичного змісту системою професійних завдань та проблемних ситуацій; 2) стимулювання творчо-особистісної та професійної готовності майбутніх педагогів засобами інтеграції змісту фахових дисциплін; 3) збагачення рефлексивно-оцінного досвіду майбутніх учителів музики.

Обґрунтування окреслених організаційно-педагогічних умов зумовлено особливостями гуманізації сучасної вищої музично-педагогічної школи, сутнісною і змістом акмеологічної парадигми професійної підготовки майбутнього вчителя музики.

Виділені етапи модельованого процесу за змістом відповідають логіці професійно-педагогічної підготовки, відображаючи поступове вдосконалення готовності майбутніх учителів музики до ефективного та компетентного здійснення музично-педагогічної діяльності, професійної самореалізації.

Перший, *підготовчий етап*, має на меті: сприяння адаптації студентів в умовах вищого навчального закладу; формування позитивно-діяльнісного ставлення до майбутньої професійної діяльності; розвиток інтересу та усвідомлення студентами значущості готовності до професійної самореалізації. Теоретико-змістовою базою підготовчого етапу слугує вивчення дисциплін циклу музично-теоретичної та практичної підготовки, психолого-педагогічних дисциплін, а також впровадження в освітній процес тренінгових технологій (педагогічно-сенситивної та професійно-асертивної поведінки та ін.).

Практичний етап характеризується свідомою самоорганізацією і саморегуляцією особистісних і професійних якостей студентів, цілеспрямованістю, розвинutoю волею, здатністю до вибору подальшого напрямку творчого саморозвитку, у тому числі з урахуванням протиріч між внутрішньою мотивацією і зовнішніми вимогами до планування і самокорекції навчально-професійної діяльності, що забезпечується рівнем розвитку музично-творчих та педагогічних здібностей (організаційно-мотиваційний формат); пристосовуванням до зовнішніх умов, плануванням цілей та шляхів професійної самореалізації, встановленням взаєморозвиваючих відносин з оточенням, збагаченням й удосконаленням індивідуальних та професійних здібностей, реалізацією інтелектуальних, творчих та професійних знань, умінь і навичок (практично-діяльнісний формат). Таким чином, відбувається творчий пошук і вибір адекватних засобів і способів музично-педаго-

гічної діяльності, інтегрування внутрішніх і зовнішніх стимулів, корекція результатів професійного цілепокладання, програмування професійно-творчого саморозвитку і його цілеспрямоване втілення в життя (оцінно-проективний формат).

Моделюючий етап експериментальної програми виражає формування готовності майбутніх учителів музики до професійної самореалізації, сприяє закріпленню та розвитку емотивно-ціннісного компонента досліджуваного феномена, а також подальше теоретичне та практичне оволодіння складовими цього процесу. Теоретична підготовка здійснюється шляхом актуалізації опорних музично-теоретичних, соціо-культурних, загально-педагогічних, методичних знань у вивченні фахових методик, спецкурсів, занять у творчих колективах, виконання завдань педагогічної практики (пошуково-діяльнісний формат). На цьому етапі студент ширше і глибше використовує набутий досвід, підвищуючи продуктивність професійно-творчої самореалізації; коригує самооцінку з позицій оточуючих; виробляє програму самоосвіти, розкриває можливості для особистісного і професійного самовдосконалення; набуває можливості акумулювати і використовувати досвід професійно-творчої діяльності інших (аналітичний етап).

Творчий етап є результатом професійно-творчого саморозвитку особистості. У практичній діяльності це виражається в досягненні поставлених студентом цілей, розв'язанні професійних завдань і проблемних ситуацій за допомогою комплексу взаємодоповнюючих музично-педагогічних засобів і методів, матеріалізації професійних умінь, знань, здібностей і можливостей, професійно-особистісному самоствердженню і самозадоволенню. Однак, самозадоволення є відносним, оскільки з неминучістю спричиняє новий етап самооцінки та спонукає особистість до подальшого професійно-творчого саморозвитку, котрий уможливорює і зумовлює подальший рух до проектування якісно нових маршрутів професійної самореалізації.

Висновки. Таким чином, спроєктована структурно-функціональна модель формування готовності майбутніх учителів музики до професійної самореалізації визначає ціль і зміст музично-педагогічної діяльності вчителя музики; має прогностичну спрямованість, досить гнучко і динамічно враховує різноманітні зміни умов, що впливають на процес становлення і розвитку особистості майбутнього вчителя музики. Критеріями сформованості готовності майбутніх учителів музики до професійної самореалізації є: особистісно-спонукальний, змістовно-практичний та оцінно-продуктивний.

Результативність формування готовності майбутніх учителів музики до професійної самореалізації виявляється у чотирирівневій характеристиці досліджуваного інтегративного утворення (творчо-моделюючий, конструктивно-самодіяльний, формально-рольовий та декларативний).

Список літератури:

1. Бабанский Ю. К. Оптимизация педагогического процесса: (в вопр. и ответах) / Ю. К. Бабанский, М. М. Поташник. – 2-е изд., перераб. и доп. – К.: Рад. шк., 1984. – 287 с.
2. Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження: Методологічні поради молодим науковцям. – К.: АПН України, 1995. – 145 с.
3. Загвязинский В. И. Методология и методы психолого-педагогического исследования: учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / В. И. Загвязинский, Р. Атаханов. – М.: Академия, 2003. – 208 с.
4. Коломієць М. П. Словник іншомовних слів [Текст]; Близько 3000 слів / М. П. Коломієць, Л. В. Молодова; – К.: Освіта, 1998. – 290 с.
5. Кузьмина Н. В. Создание в человеке продуктивного профессионала – предмет акмеологии / Н. В. Кузьмина // Акмеология 2000: метод. и методол. пробл. – СПб.: Петерб. Акмеол. Акад. – 2000. – Вып. 5. – С. 186 с.
6. Купріян А. П. Проблема експерименту в системі суспільної практики / А. П. Купріян. – М., 1987.
7. Філософсько-методологічні засади підвищення якості вищої освіти в Україні: європейський вимір [Текст]: колект. моногр. / [В. Андрущенко та ін.]; Нац. акад. пед. наук України, Ін-т вищ. освіти. – К.: Педагогічна думка, 2012. – 218 с.

Зарицкая А.А.

Луцкий педагогический колледж

СТРУКТУРНО-ФУНКЦИОНАЛЬНАЯ МОДЕЛЬ ФОРМИРОВАНИЯ ГОТОВНОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ МУЗЫКИ ДО ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ САМОРЕАЛИЗАЦИИ

Аннотация

В статье теоретически проанализированы понятия «модель», «моделирование», «педагогическая модель». Спроектированная структурно-функциональная модель формирования готовности будущих учителей музыки к профессиональной самореализации на акмеологических принципах. Определены структурные и функциональные компоненты модели на основании системного подхода. Основные составляющие модели: цель, принципы, организационно-педагогические условия, смысл подготовки и ее организационные формы. Выделенные этапы моделированного процесса отображают постепенное усвершенствование готовности будущего учителя музыки к профессиональной самореализации.

Ключевые слова: модель, педагогическое моделирование, структурно-функциональная модель, профессиональная самореализация, акмеологически-ориентированное обучение.

Zarytska A.A.

Pedagogical College of Lutsk

STRUCTURAL AND FUNCTIONAL MODEL OF FORMATION FOR FUTURE MUSIC TEACHERS AND THEIR PROFESSIONAL SELF-REALIZATION

Summary

This article theoretically analyzes the concept of «model», «design» and «educational model». This structural-functional model of the formation of future music teachers for professional self-realization is designed to acmeological basis. The structural and functional components of the model are based on a systematic approach. The main components of the model are: purpose, principles, organizational and pedagogical conditions, training content and its organizational forms. Separate process steps reflect the gradual improvement in the preparation of the future teacher of music for professional fulfillment.

Keywords: model, teacher modeling, structural-functional model of professional self-realization, acmeological-oriented training.

УДК 378.14

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ КОМП'ЮТЕРНОГО ПРОФІЛЮ

Карабін О.Й.

Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

Розглянуто теоретичні основи професійного саморозвитку майбутніх фахівців комп'ютерного профілю. Так, внаслідок врахування особливостей самореалізації себе як фахівця у сфері діяльності, самоактуалізації, самовдосконаленню у процесі підготовки у вищому навчальному закладі, розглянуто аспекти розвитку особистісно-професійних важливих характеристик, спеціальних й творчих здібностей. На організаційно-діяльнісному етапі визначено психологічні аспекти професійного саморозвитку майбутніх фахівців комп'ютерного профілю: сутність процесу, об'єкт процесу, підходи, механізми, умови. Перспективно-пошуковий етап передбачає визначення особливостей підготовки до професійної діяльності фахівців комп'ютерного профілю.

Ключові слова: інформатизація освіти, професійна підготовка, професійна компетентність, професійне становлення, професійна компетентність майбутніх фахівців комп'ютерного профілю, професійний саморозвиток.

Постановка проблеми. Завданням освітнього процесу є професійна підготовка майбутніх фахівців комп'ютерного профілю, аспектами якої також є психологічна і практична готовність до професійного саморозвитку, що сприятиме постійній самоосвіті, повній самореалізації себе як фахівця у сфері діяльності, самоактуалізації, самовдосконаленню в процесі професійного становлення

у вищому навчальному закладі, усвідомленому фаховому вдосконаленню, розвитку особистісно-професійних важливих характеристик, спеціальних й творчих здібностей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемою професійної готовності до майбутньої діяльності у повній мірі ще не розв'язана, різні її аспекти розглядалися у працях А. М. Алексюка,